

မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြေရှားသတ္တုတူးဖော်ထုတ်လုပ်မှုနှင့်

တရုတ်နိုင်ငံတင်ပို့ရောင်းချမှု Timeline

ဦးနေဝင်းအစိုးရ လက်ထက် (၁၉၆၂-၁၉၈၈) ဧည့်သည်လက်ခံရေး (Socialism)

ဗိုလ်ချုပ်ကြီး နေဝင်း ဦးဆောင်သော စစ်အစိုးရသည် မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ကို ကျင့်သုံးပြီး စီးပွားရေးကို ဗဟိုချုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။ ထိုကာလတွင် မြေရှားသတ္တုတူးဖော်မှုသည် အကန့်အသတ်ဖြင့်သာရှိခဲ့ပြီး နိုင်ငံတကာဈေးကွက်သို့ တင်ပို့မှု ထင်ရှားခဲ့ခြင်းမရှိပါ။ ထိုစဉ်က ကချင်ပြည်နယ် အတွင်း သယံဇာတထုတ်ယူမှုများကို စစ်တပ်ကထိန်းချုပ် ထားခဲ့သည်။

ကချင်လွတ်လပ်ရေးအဖွဲ့ (KIO) နှင့် ၎င်း၏ နက်လက်

ကိုင်တပ်ဖွဲ့ KIA ကို ၁၉၆၁ ခုနှစ်တွင် တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ဤကာလတွင် KIA သည် ကချင်ပြည်နယ်တွင် စစ်အစိုးရ ဆန့်ကျင်ရေးလှုပ်ရှားမှုများ ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး သယံဇာတ ထိန်းချုပ်မှုကို စိန်ခေါ်ခဲ့သည်။ ထိုအချိန်က မြေရှားသတ္တု တူးဖော်မှုသည် အကြီးစားတူးဖော်ထုတ်လုပ်မှု မဟုတ်သော်လည်း KIA ၏ ထိန်းချုပ်နယ်မြေများတွင် သဘာဝသယံဇာတများကို ထုတ်လုပ်အသုံးချခဲ့ကြသည်။

အဓိကဖြစ်စဉ်များ

ဦးနေဝင်းအစိုးရသည် စီးပွားရေးကို ပြည်တွင်းသာအာရုံစိုက်ခဲ့ပြီး နိုင်ငံတကာဈေးကွက်သို့ သယံဇာတတင်ပို့မှု အနည်းငယ်သာ ရှိခဲ့သည်။ KIA သည် စစ်အစိုးရအား တော်လှန်ရန် အာရုံစိုက်ခဲ့ပြီး သယံဇာတထုတ်ယူမှုထက် လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲများကို ဦးစားပေးခဲ့ကြသည်။

ဦးသန်းရွှေလက်ထက် (၁၉၈၈-၂၀၁၁)

- နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့ (State Law and Order Restoration Council)
- နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီ (State Peace and Development Council)

ဦးသန်းရွှေလက်ထက် (SLORC/SPDC) ၁၉၈၈ ခုနှစ်တွင် ဦးနေဝင်းအစိုးရ ပြုတ်ကျပြီးနောက် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး သန်းရွှေ ဦးဆောင်သော စစ်အစိုးရသည် အာဏာရယူခဲ့သည်။ ထိုကာလတွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် နိုင်ငံတကာဈေးကွက်သို့ သယံဇာတတင်ပို့မှုကိုစတင်ခဲ့ပြီး မြေရှားသတ္တုထုတ်ယူမှုလည်း စတင်ထင်ရှားလာခဲ့သည်⁴။ စစ်တပ်နှင့် ၎င်းတို့၏ လက်အောက်ခံစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၊ စစ်ဗိုလ်ချုပ် ကြီးများ၏သားသမီးများနှင့် တရုတ်နိုင်ငံ၏လက်ဝေခံ စီးပွားရေးသမားများက သယံဇာတလုပ်ငန်း အလုံးစုံကို ထိန်းချုပ်ခဲ့သည်။

၁၉၉၄ ခုနှစ်တွင် KIA/KIO သည် စစ်အစိုးရနှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးသဘောတူညီချက် လက်မှတ် ရေးထိုးခဲ့သည်။ ဤကာလတွင် KIA သည် ၎င်းတို့ထိန်းချုပ်နယ်မြေများတွင် သယံဇာတထုတ်ယူမှုများ (အထူးသဖြင့် ကျောက်စိမ်းနှင့် မြေရှားသတ္တု) ကို စတင်လုပ်ကိုင်ခဲ့ပြီး ၎င်းတို့၏ လှုပ်ရှားမှုများအတွက် သယံဇာတမှ ရန်ပုံငွေရရှိခဲ့သည်⁵။ ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် အပစ်ရပ်သဘောတူညီချက် ပြိုကွဲပြီးနောက် KIA နှင့် စစ်တပ်အကြား ပဋိပက္ခများ ပြန်လည်ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ထိုကာလတွင် ဇေနန်တိန်နီယိန်းသည် စစ်တပ်၏ လက်အောက်ခံ ပြည်သူ့စစ်အဖွဲ့ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးအဖြစ် ထင်ရှားလာခဲ့သည်။ သူသည် ကချင်ပြည်နယ်အတွင်း မြေရှားသတ္တု တူးဖော်မှုနှင့် ပတ်သက်ပြီး စစ်တပ်နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက် ခဲ့သည်⁶။

အဓိကဖြစ်စဉ်များ

၁၉၉၄ ခုနှစ်တွင် KIA/KIO နှင့် စစ်အစိုးရအကြား ပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးသဘောတူညီချက် လက်မှတ်ရေး ထိုးခဲ့ပြီး သယံဇာတထုတ်ယူမှုများ ကိုစတင်လုပ်ကိုင်လာခဲ့ကြသည်⁷။ မြေရှားသတ္တုတူးဖော်မှုသည် ကချင်ပြည်နယ် (အထူးသဖြင့် ချီဖွေ၊ ပန်ဝါဒေသများ) တွင် စတင်ထင်ရှား လာပြီး တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့မှုများ စတင်ခဲ့သည်⁸။

ဦးသိန်းစိန်အစိုးရ လက်ထက် (၂၀၁၁-၂၀၁၆)

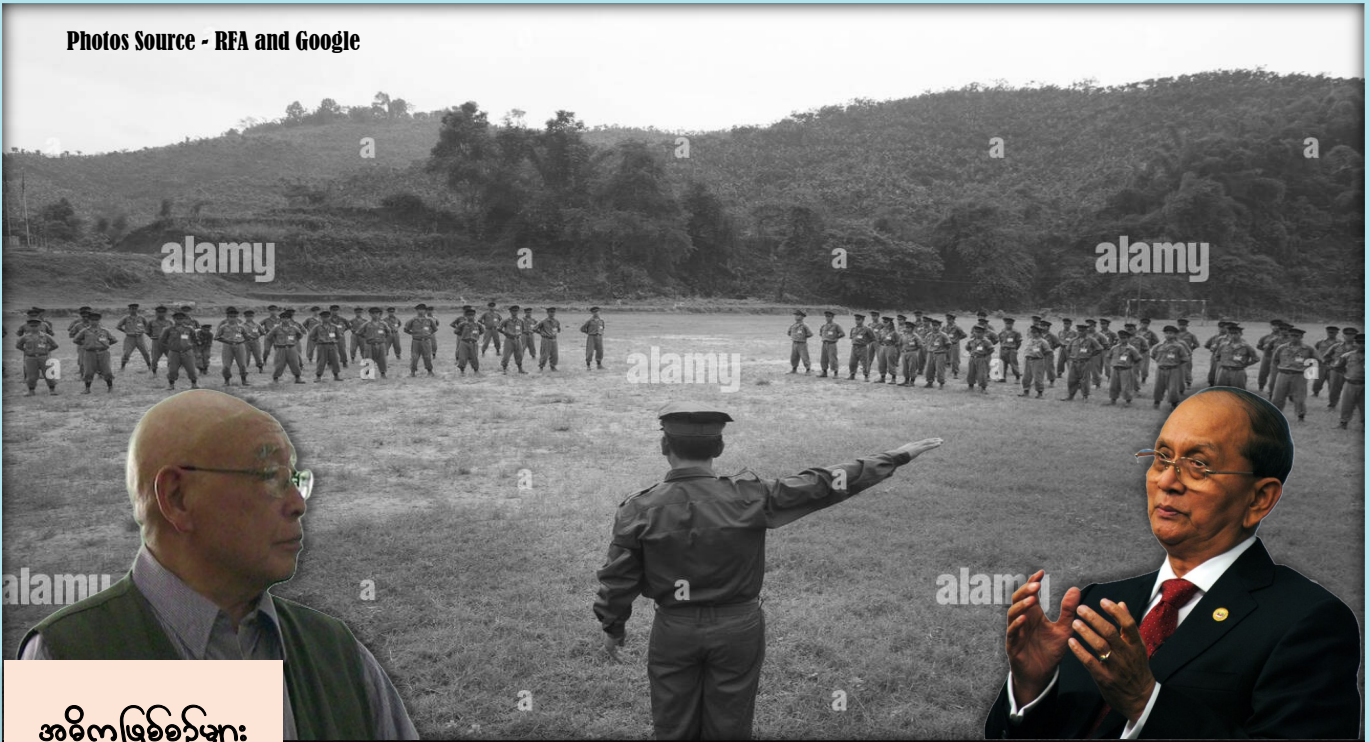
• **ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် (President of the Republic of the Union of Myanmar)**

၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် ဦးသိန်းစိန် ဦးဆောင်သော အရပ်သားအစိုးရ အာဏာရယူခဲ့သော်လည်း စစ်တပ်ပါဝင်မှုရှိသည့် အစိုးရတစ်ရပ်အဖြစ်သာ လုပ်ကိုင်ခဲ့ရသည်။ ထိုကာလတွင် မြေရှားသတ္တုတူးဖော်မှုနှင့် တင်ပို့မှုများ ပိုမိုတိုးမြှင့်ထုတ်လုပ်လာခဲ့ပြီး စစ်တပ်နှင့် ၎င်းတို့၏ လက်အောက်ခံခရီးစဉ်များက လုပ်ငန်းများကို ဆက်လက်ထိန်းချုပ်ခဲ့ကြသည်⁹။

၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် ပစ်ခတ်ရပ်စဲသဘောတူညီချက် ပြိုကွဲပြီးနောက် KIA နှင့် စစ်တပ်အကြား တိုက်ပွဲများ ပြန်လည် ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ KIA သည် ၎င်းတို့ထိန်းချုပ်နယ်မြေများတွင် မြေရှားသတ္တုတူးဖော်မှုကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ခဲ့ပြီး တော်လှန်ရေးရန်ပုံငွေရရှိရန် တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့ခဲ့ကြသည်¹⁰။

ဧနန်တိန်ယိန်းသည် ဒီမိုကရေစီပါတီသစ်(ကချင်) (NDP)ကို တည်ထောင်ခဲ့ပြီး စစ်တပ်နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ကာ မြေရှားသတ္တုတူးဖော်မှုတွင် အဓိကပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သူဖြစ်သည်။ ၎င်း၏ ပြည်သူ့စစ်အဖွဲ့သည် ချီဖွေ၊ ပန်ဝါဒေသများတွင် မြေရှားတူးဖော်မှုလုပ်ငန်းများကို အလုံးစုံထိန်းချုပ်ခဲ့သည်¹¹။

Photos Source - RFA and Google

အဓိကဖြစ်စဉ်များ

၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် KIA နှင့် စစ်တပ်အကြား တိုက်ပွဲများ ပြန်လည်ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး မြေရှားသတ္တုထုတ်ယူမှုနှင့် ပတ်သက်သော ပဋိပက္ခများ ပိုမိုပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်¹²။ မြန်မာနိုင်ငံမှ တရုတ်နိုင်ငံသို့ မြေရှားသတ္တု တင်ပို့မှု တိုးမြှင့် လာခဲ့ပြီး စစ်တပ်နှင့် KIA ၏ ပင်မဝင်ငွေရင်းမြစ်တစ်ခုဖြစ်လာခဲ့သည်¹³။

NLD အစိုးရလက်ထက် (၂၀၁၆-၂၀၂၁)

- **ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် (President of the Republic of the Union of Myanmar)**

၂၀၁၅ ရွေးကောက်ပွဲတွင် အနိုင်ရရှိပြီးနောက် NLD အစိုးရသည် ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် အာဏာရယူခဲ့သည်။ NLD သည် သယံဇာတထုတ်ယူမှုကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန် ကြိုးပမ်းမည်ဟု ဟစ်ကြွေးခဲ့သော်လည်း စစ်တပ်ပါဝင်မှုရှိသည့် အစိုးရတစ်ရပ် ဖြစ်နေသောကြောင့် အောင်မြင်မှု အကန့်အသတ်ရှိခဲ့သည်¹⁴။

NLD လက်ထက်တွင် KIA နှင့် စစ်တပ်အကြား တိုက်ပွဲများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ KIA သည် ၎င်းတို့ထိန်းချုပ်နယ်မြေများတွင် မြေရှားသတ္တုတူးဖော်မှုကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ခဲ့ပြီး တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့မှုများ တိုးလာခဲ့သည်¹⁵။

ဇန်နဝါရီလလယ်တွင် NLD လက်ထက်တွင် စစ်တပ်နှင့် ဆက်လက်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး မြေရှား သတ္တု တူးဖော်မှုတွင် အဓိကအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ခဲ့သည်¹⁶။

အဓိကဖြစ်စဉ်များ

၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် NLD အစိုးရသည် သယံဇာတတူးဖော်ရေးလိုင်စင်များကို ရုပ်ဆိုင်းခဲ့ပြီး ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကို ကြိုးပမ်းခဲ့သော်လည်း စစ်တပ်နှင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ ထိန်းချုပ်မှုကြောင့် အကျိုးသက်ရောက်မှု အနည်းငယ်သာရှိခဲ့သည်¹⁷။

မြန်မာနိုင်ငံသည် တရုတ်နိုင်ငံသို့ မြေရှားသတ္တုတင်ပို့မှု သိသိသာသာ တိုးမြှင့်လာခဲ့ပြီး ကမ္ဘာ့ ဈေးကွက်၏ ၁၃% ခန့်ကို ထောက်ပံ့ပေးနိုင်ခဲ့သည်¹⁸။

အာဏာသိမ်းစစ်ကောင်စီလက်ထက် (၂၀၂၁-လက်ရှိအချိန်ထိ)

- **The State Administration Council (SAC)**

၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် စစ်တပ်က NLD အစိုးရကို ဖြုတ်ချပြီး အာဏာသိမ်းခဲ့သည်။ အာဏာသိမ်းစစ်တပ်သည် မြေရှားသတ္တုတူးဖော်မှုကို ဆက်လက်ထိန်းချုပ်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သော်လည်း KIA နှင့် အခြားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ ထိန်းချုပ်မှုကြောင့် အခက်အခဲများနှင့် ရင်ဆိုင်နေရသည်¹⁹။

အာဏာသိမ်းပြီးနောက် KIA သည် စစ်ကောင်စီကို ဆန့်ကျင်တိုက်ခိုက်ခဲ့ပြီး မြေရှားသတ္တုထုတ်ယူမှုနယ်မြေများကို ထိန်းချုပ်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ ၂၀၂၄ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် KIA သည် ချီဖွေ၊ ပန်ဝါဒေသများကို ထိန်းချုပ်နိုင်ခဲ့သော်လည်း တရုတ်နယ်စပ်ကို တရုတ်ဘက်မှ ပိတ်ဆို့မှုများကြောင့် တူးဖော်မှုလုပ်ငန်းများ လတ်တလောယာယီရပ်ဆိုင်းခဲ့ရသည်²⁰။

အာဏာသိမ်းပြီးနောက် စခန်းတိုင်းယိမ်းသည် စစ်ကောင်စီ၏ သစ္စာခံပြည်သူ့စစ်အဖွဲ့ခေါင်းဆောင် အဖြစ် ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ခဲ့ပြီး မြေရှားသတ္တုတူးဖော်မှုတွင် ပါဝင်ခဲ့သည်။ သို့သော် KIA ၏ ထိုးစစ်ကြောင့် ၎င်း၏ ထိန်းချုပ်မှုများ အားနည်းလာခဲ့သည်²¹။ အာဏာသိမ်းပြီးနောက် NLD အစိုးရမှလူများပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားသော အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ (NUG) သည် စစ်ကောင်စီကို ဆန့်ကျင်တိုက်ခိုက်နေသော်လည်း မြေရှားသတ္တုထုတ်ယူမှုတွင် တိုက်ရိုက်ပါဝင်ထိန်းချုပ်မှု မရှိခဲ့ပါ²²။

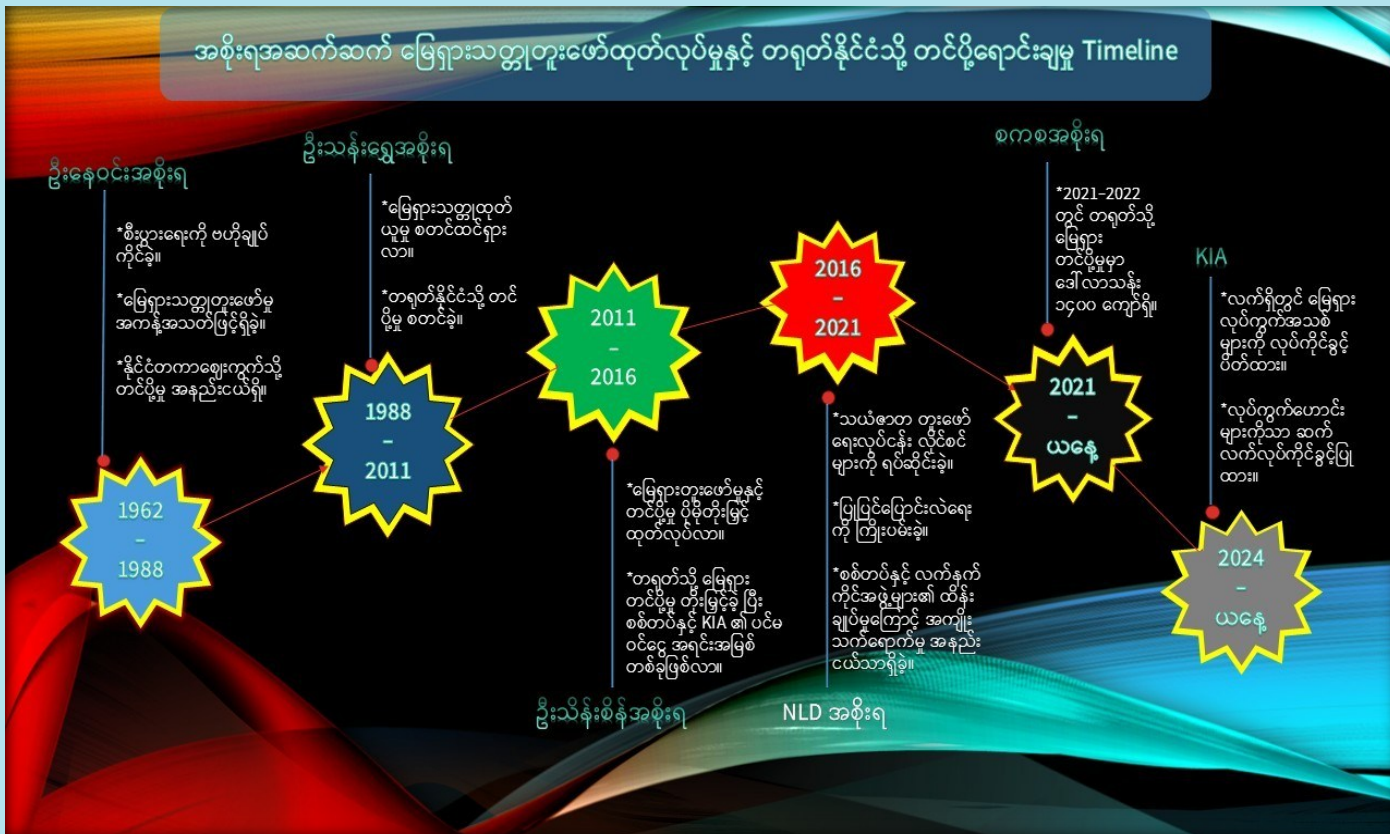
၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် စစ်တပ်အာဏာသိမ်းမှုကြောင့် နိုင်ငံတွင်းပဋိပက္ခများ ပိုမိုပြင်းထန်လာခဲ့ပြီး တရုတ်နိုင်ငံ သို့မြေရှားသတ္တုထုတ်ယူတင်ပို့မှုမှာ ဒေါ်လာသန်း ၈၀၀ ကျော်ရှိပြီး မြေရှားထုတ်ယူမှုနှင့် ပတ်သက်သော အငြင်းပွားမှုများ တိုးပွားလာခဲ့သည်²³။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် တရုတ်သို့ မြေရှားသတ္တုတင်ပို့မှု ဒေါ်လာသန်း ၆၀၀ ကျော်ရှိခဲ့ပြီး KIA/KIO ၏ ထိန်းချုပ် နယ်မြေများတွင် တူးဖော်မှု ကျယ်ပြန့်လာခဲ့သည်²⁴။

၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် KIA သည် ချီဖွေ၊ ပန်ဝါဒေသများကို ထိန်းချုပ်နိုင်ခဲ့သော်လည်း တရုတ်နိုင်ငံ၏ နယ်စပ်ပိတ်ဆို့မှုကြောင့် လုပ်ငန်းများ ယာယီရပ်ဆိုင်းခဲ့ပြီး တရုတ်နှင့် ညှိနှိုင်းနေခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် KIA/ KIO လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့သည် တရုတ်ကုမ္ပဏီများအား ကချင်ပြည်နယ် ၊ ချီဖွေမြို့နယ် ပန်ဝါဒေသတွင် မြေရှားသတ္တုတူးဖော်ခြင်းလုပ်ငန်းများ ဆက်လက်လုပ်ကိုင်မည်ဆိုပါက တူးဖော်ထုတ်လုပ်မှု၏ ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းကို အခွန်အဖြစ်ပေးဆောင်ရန် ကြေငြာချက်ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ တရုတ်ကုမ္ပဏီများဘက်ကတော့ တရားဝင်မည်သည့် တုန့်ပြန်ပြောဆိုချက်မျှ မရှိသေးပေ။

အစိုးရအဆက်ဆက် မြေရှားသတ္တုတူးဖော်ထုတ်လုပ်မှုနှင့် တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့ရောင်းချမှု Timeline

ကိုးကားချက်များ

ထိုအချက်အလက်များသည် ရရှိနိုင်သော သတင်းရင်းမြစ်များ၊ အစီရင်ခံစာများနှင့် သုတေသနများ အပေါ် အခြေခံထားပါသည်။

- မြန်မာနိုင်ငံ ဘူမိဗေဒဆိုင်ရာ လေ့လာမှုများ (Geological Survey of Myanmar)
- Kachin Independence Organization (KIO) Historical Records
- "Myanmar's Economic History" - Asian Development Bank (ADB)
- Global Witness, "Myanmar's Poisoned Mountains" (2018)
- Kachin News Group (KNG), "KIA's Role in Resource Extraction" (2005)
- The Irrawaddy, "Militia Leader Zaw Htun Yein in Kachin State" (2010)
- "Ceasefire Agreements in Myanmar" - Myanmar Peace Monitor
- U.S. Geological Survey (USGS), Rare Earth Elements Report (2012)
- Reuters, "Myanmar Opens Up to Foreign Investment" (2012)
- Kachin News Group (KNG), "Renewed Conflict in Kachin State" (2011)
- Frontier Myanmar, "Militias and Mining in Kachin State" (2015)
- "Conflict and Resources in Kachin State" - Transnational Institute (2013)
- China Customs Statistics (2013)
- NLD Policy Papers on Resource Management (2016)
- Kachin News Group (KNG), "Rare Earth Mining in KIO Areas" (2017)
- Myanmar Now, "Militia Involvement in Rare Earth Mining" (2018)
- The Irrawaddy, "NLD Suspends Mining Licenses" (2016)
- Global Data, "Myanmar's Rare Earth Exports" (2019)
- Myanmar Now, "Post-Coup Rare Earth Mining" (2021)
- Kachin News Group (KNG), "KIA Captures Key Mining Areas" (2024)
- Frontier Myanmar, "Militias Under Pressure in Kachin" (2023)
- National Unity Government (NUG) Statements (2021-2025)
- The Irrawaddy, "Myanmar Coup and Resource Conflicts" (2021)
- China Customs Statistics (2022)
- Reuters, "China Closes Border with Myanmar" (2024)